

TED ALIĞA KOLEJİ PDR SERVİSİ

AKRAN ZORBALIĞI

Zorbalık Nedir?

Bir birey ya da grup tarafından savunmasız olan bir kişiye karşı yapılan, fiziksel ve/veya psikolojik sonuçları olan ve süreklilik arz eden bir saldırganlık türüdür (Olweus,1993).

Zorbalığın ayırt edici özellikleri

- Kasıtlı yapılması
- Süreklilik göstermesi
- Zorba (güçlü) ve kurban (güçsüz) bireyler arasında olması

Zorbalık türleri

Fiziksel: itme-kakma, tekmeleme, çelme takma, oturduğu yere cisim koyma, saçını çekme, vurma, alet ve silahla zarar verme gibi saldırgan davranışları içermektedir.

Sözel: Sözel zorbalık; isim takma, alay etme, aşağılayıcı konuşma, çirkin veya kaba sözler sarfetme, hakaret veya küfür içeren konuşmaları kapsamaktadır.

Sosyal: söylenti yayma, sosyal dışlama, eşyalarına zarar verme gibi kurbanı manevi anlamda incitmeyi amaçlayan ve kurbanı uzaktan zarar veren saldırganlıkları içermektedir (Dawn vd. 2006'dan akt., Türktan, 2013).

Siber Zorbalık ise bir bireyin diğer birey ya da grup tarafından hedef seçilerek elektronik temelli iletişim araçları yoluyla tekrarlayıcı bir biçimde rahatsız edilmesi olarak tanımlanmıştır. (Burnukara, 2009; Kavuk, 2011).

ARAŞTIRMALARA GÖRE

- Çocukların % 10'u mağdur, % 5'i zorbadır.
- Her yedi öğrenciden biri belli bir süre kurban veya zorba olarak bu deneyimi yaşamaktadır.
- Küçük yaşta ve bedence daha zayıf öğrenciler daha sıklıkla buna maruz kalmaktadır.
- Zorbalık gelişimsel bir risk faktörü olarak görülmektedir
- Okul zorbalığı yapan ve zorbalığa uğrayan öğrencilerin büyük bir bölümünü erkek çocukları oluşturmaktadır.
- Kız öğrenciler zorbalık eylemlerinden daha fazla etkilenmekte ve yaşamlarının sonraki dönemlerinde duygusal gelişimleri daha olumsuz etkilenmektedir.
- Zorbalığa uğrayan kızlar bunları ailesine ve en yakın arkadaşlarına anlatabilmelerine karşın erkekler bunları kimseyle paylaşmamaktadırlar (Kapçı, 2004).

Zorbalık olaylarına karışan öğrenciler ve özellikleri

- **Zorbalar:** Kendilerinden daha güçsüz olan öğrencilere zorbaca davrananlar.
- **Kurbanlar:** Kendilerinden daha güçlü öğrencilerin zorbalıklarına uğrayanlar.

TED ALIĞA KOLEJİ PDR SERVİSİ

- **Hem zorba hem de kurban olanlar:** Zaman zaman zorbalık yapan, bazen de başkalarının zorbalığına uğrayanlar (Pişkin, 2002).
- **Seyirciler,** dört ayrı tipte sınıflandırılmıştır;
- Pekiştiriciler, aktif seyirci rolünde zorbayı çeşitli şekillerde kışkırtmakta,
- Pasif izleyiciler olan biteni görmüyormuşçasına davranmaktadırlar.
- Asistan tip katılımcılar, fiziksel olarak zorbaya yardım etmekte, bir nevi yardımcı rolünü üstlenmektedirler.
- Savunucular ise kurbanı yardım etmeye çalışıp zorbayla yüzleşebilen öğrencilerdir (Türkkan, 2013).

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

Okullarda zorbalığı önlemeye dönük çalışmalar öncelikle YETİŞKİMLERİN düşünce, davranış ve tutumlarında değişimi hedeflemektedir.

Yetişkinlerin (idareci, öğretmen ve veli);

- Olumlu rol model olmalarını,
- Öğrencilere karşı sıcak ve sevecen bir okul ikliminin yaratılmasını,
- Kabul edilmeyen davranışlar konusunda net ve tutarlı davranışlar sergilenmesini,
- Düşmanca ve fiziksel cezaların kullanılmamasını,
- Kurallara uyulmadığında yaptırımların tutarlı bir şekilde uygulandığı bir okul ortamını geliştirmeyi amaçlar (Dölek, 2002).

AİLELER NELER YAPABİLİR?

Zorbalık ortaya çıkmadan önce

- **Aileler çocuklarının diğer arkadaşlarının yanında popüler olması yönündeki arzularını, çocuklarına yansıtmaktan kaçınmalıdır. Çocuklar istemeyerek de olsa ailelerinin duygularından etkilenmekte ve bu etkilenme onların davranışlarına yansıtılabilmektedir.** Bu nedenle ailelerin bunu dikkate alarak çocuğuna karşı tepkilerinde kontrollü olmaları gerekmektedir.
- Ailelerin, çocuklarına daha çok zaman ayırması, zorbalık davranışlarına karşı dikkatli özenli olması önerilebilir. Çocuklarının telefonda veya internet üzerinden kimlerle arkadaşlık yaptığı, çocuğunun arkadaş çevresinde ya da çocuğun ebeveynlerine karşı davranışlarında değişiklik olup olmadığı gibi yönlerden ailelerin dikkatli ve duyarlı olmaları önerilebilir. Bu amaçla **ailelerin çocuklarıyla daha fazla ortak zaman geçirmeleri, onları dinlemeleri ve iyi ilişkiler kurmaları önerilir.**

TED ALIAĞA KOLEJİ PDR SERVİSİ

- Ailelerin belli zaman dilimleri içerisinde çocuklarını üzen veya kızdıran arkadaşları olup olmadığını ve bu durumun nasıl olduğunu sorması çocuklarının zorbalığa kurban veya zorba olarak katılmasını önlemede faydalı olacaktır.

Çocuk Zorbalık olayına karışmışsa

- Çocuğu zorbalığa karışan ebeveynin öncelikle çocuğunu dikkatle dinlemesi, çocuğuna nasıl yardım edebileceği üzerinde düşünmesi, okul ile işbirliği yapması ve olanak varsa okul dışındaki uzmanlardan da destek alarak çözüm üretmede işbirlikçi yaklaşımları kullanması önerilmektedir.
- **Zorba veya kurban olan öğrencilerin ailelerinin çocuklarıyla empati kurması ve durumu tartışmak yerine çocuklarının duygularını ve hissettiklerini anlamaya çalışması önerilmektedir.**
- Çocuğu zorbalık yapan aileler çocuğuyla bu davranışının nedenini sormalı ve sonuçlarını anlatmalıdır. Zorbaca davranışların asla kabul edilmeyeceğini net bir biçimde ifade etmeli ve bazı ayrıcalıklarına son vermelidir.
- Zorbalığın nerede meydana geldiğini, nasıl oluştuğunu öğrenmek ailelerin yapması gerekenler arasında yer almaktadır.
- Genellikle zorbalığa maruz kalan öğrenciler, bu davranışı hak ettiği için yaşadığı yönünde düşüncelere sahip olabilmektedir. **Ailelerin çocuklarının rol yapmasını sağlayarak olayı tekrar canlandırmasını sağlaması ve olay hakkında konuşması, çocukların kendini suçlama tutumunu azaltmada etkili olabilir. Çocuğunuzla yaşadığı olay karşısında ne hissettiği konusunda sevecen bir biçimde konuşun ve çocuğunuza bu tür durumlarda yetişkinlerden yardım istemeyi öğretin.** Onu kavgaya karşılık vermemesi gerektiği konusunda ikna edin.
- **Ailelerin çocuklarının düşünceleri, duyguları ya da sosyal tercihleri hakkında yargılayıcı olamaması gerekmektedir.** Eleştiriler çocuğun kendini daha da kötü hissetmesine neden olacaktır. Ailelerin her davranışından önce kendisine “Ona nasıl yardımcı olabilirim?” diye sorması önerilmektedir.
- Son olarak aile başka ebeveynlerle ve öğretmenlerle (eğer çocuk da istiyorsa veya aile çocuğunun kendini daha iyi hissedeceğini düşünüyorsa) konuşarak ortak çözüm yollar belirlemeye çalışması yararlı olabilir. Ancak aile çocuğunu bunun için zorlamamalı çocuğunun hazır olduğundan emin olduğunda bu çözüme başvurmalıdır.
- **Çocuğunuz zorbalığa tanık olmuşsa: Bir yetişkine haber vermesi gerektiğini söyleyin ve çocuğunuza zorbalığa maruz kalan kişiye iyi davranması gerektiğini anlatın.** Ona asla bir zorbayı desteklememesi gerektiğini ve böyle bir davranışın onaylanmayacağını anlatın (Totan, 2007).

TED ALIĞA KOLEJİ PDR SERVİSİ

Kaynakça:

Burnukara, P. (2009). İlk ve orta ergenlikte geleneksel ve sanal akran zorbalığına ilişkin betimsel bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Dölek, N. (2002). *Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gökler, R. (2009). Okullarda akran zorbalığı. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. [Bağlantıda]. 6:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Kapçı, E.G. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(37), 1-13.

Kavuk, M. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin sanal zorba ve sanal kurban olma durumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford and Cambridge, MA: Blackwell Publishers.

Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(2), 531-562.

Türktan, Ş. (2013). Zorbalıkla baş etmeye yönelik akran destek programının ortaokul 6. Ve 7. Sınıf öğrencilerinin zorbalıkla baş etme becerilerine etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.

<http://www.okuldasiddet.net/upresimler/ogretmen%20el%20kitabi.pdf>